

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko D. Sp. z o.o. w K.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych i dodatek za pracę w godzinach nocnych,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 27 marca 2025 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 13 października 2023 r., sygn. akt V Pa 43/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od D. Sp. z o.o. w K. na rzecz A. S. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 1.350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 marca 2023 r. Sąd Rejonowy w Lubinie zasądził od pozwanej D. sp. z o.o. w K. na rzecz powódki A. S. kwotę 49.481,99 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od częściowych - składających się na zasądzoną

sumę - kwot od dnia ich wymagalności do dnia zapłaty (pkt I), w pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt II), zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt III) oraz nakazał stronie pozwanej uiścić na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Lubinie) kwotę 2.396,12 zł tytułem zwrotu wydatków i kwotę 2.475 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej (pkt IV).

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 13 października 2023 r., po rozpoznaniu apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Lubinie z dnia 3 marca 2023 r., zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że w punkcie III zasądzoną kwotę określił na 2.700 zł w miejsce kwoty 5.400 zł, a w dalszej części oddalił apelację.

Strona pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji, zaskarżając go w całości i opierając skargę na zarzutach naruszenia: 1) art. 11, art. 22 § 1, § 1¹, § 1² k.p. w związku z art. 151¹ oraz art. 734 § 1 k.c. i art. 750 k.c., przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że powódka w ramach umowy zlecenia zawartej z D. sp. z o.o. miała świadczyć tę samą pracę, jaką świadczyła dla strony pozwanej, a jedynym celem zawierania takiej umowy ze spółką D. była chęć obejścia przepisów o wynagrodzeniu za godziny nadliczbowe oraz w porze nocnej, podczas gdy podstawową zasadą prawa pracy wynikającą z art. 11 k.p. jest wola stron, a wolą stron (powódki i spółki D.) było zawarcie umowy zlecenia, jak również prace świadczone na podstawie umowy zlecenie nie były świadczone w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., co miało istotny wpływ na wynik sprawy; 2) art. 233 § 1 w związku z art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegające na przejęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały między innymi sprzeczność ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, w tym nieprawidłową ocenę materiału dowodowego (z pominięciem specyfiki konsorcjum) prowadzącą do wniosku, że umowa konsorcjum zawarta między stroną pozwaną oraz D. sp. z o.o. miała charakter pozorny, a jej celem było obejście przepisów o zapłacie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych oraz w porze nocnej, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne w tym zakresie nie zostały rozpoznane.

Mając na uwadze powyższe, skarżąca wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Wniosek o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca motywowała potrzebą wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, a mianowicie rozbieżnością co do wykładni art. 11 i art. 22 § 1 i 1¹ k.p. oraz art. 734 § 1 i art. 750 k.c., a nadto koniecznością wnikliwego podejścia do okoliczności faktycznych sprawy, w szczególności do ustalenia powiązań między podmiotami zatrudniającymi powódkę (umowy konsorcjum) i w rezultacie rozstrzygnięcia o podmiocie zatrudniającym, charakterze prawnym umów nazwanych przez strony umowami cywilnoprawnymi i prawie powódki do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od strony pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przypisanych wraz z ustawowymi odsetkami od prawomocności orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna nie jest kolejnym środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła. Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, iż wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanego wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy stwierdzić, że strona skarżąca nie wykazała sugerowanej przesłanki przedsądu.

Autor skargi trafnie zauważa, że rozbieżności w orzecznictwie dotyczącym ustalenia stosunku pracy (w miejsce formalnie zawartej umowy cywilnoprawnej) wynikają głównie ze zróżnicowanych ustaleń faktycznych. Taka konstatacja stoi w sprzeczności z tezą o wątpliwościach natury interpretacyjnej.

Wykładnia art. 2 k.p. była wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, tak w kwestii znaczenia nazwy umowy oraz woli stron dla oceny

rzeczywistego charakteru danego stosunku prawnego, jak i reżimu wykładni treści zawartej umowy, i ma obecnie ugruntowany charakter. Zgodnie z art. 22 § 1 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Z kolei § 1¹ tego artykułu stanowi, że zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy, a według § 1², nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy, określonych w § 1. Z brzmienia art. 22 § 1, § 1¹ i § 1² k.p. wynika, że zasadnicze znaczenie w procesie sądowego badania, czy dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy, ma ustalenie, czy praca wykonywana w ramach badanego stosunku prawnego faktycznie posiada cechy wymienione w art. 22 § 1 k.p. Z art. 22 § 1¹ k.p. wynika bowiem, że sąd w pierwszej kolejności bada, czy dana praca jest zatrudnieniem w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., a art. 22 § 1² k.p. stanowi dla pełnej jasności, że w razie wykonywania pracy w warunkach określonych w § 1 tego artykułu nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną. Istotnym sensem regulacji zawartej w art. 22 § 1¹ i § 1² k.p. jest więc przeniesienie ciężaru badania charakteru stosunku prawnego, w ramach którego praca jest świadczona, z ustalania i wykładni treści umowy zawartej przez strony na ustalenie faktycznych warunków jej wykonywania. Gdy umowa faktycznie jest wykonywana w warunkach wskazujących na stosunek pracy, to takie ustalenie, a nie treść oświadczeń woli złożonych przy jej zawieraniu, decyduje o charakterze łączącego strony stosunku prawnego. Tym samym nazwa umowy, jak też deklarowana w chwili jej zawarcia treść, ma dla oceny zobowiązania pracowniczego drugoplanowe znaczenie.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 czerwca 2021 r., I PSKP 18/21 (LEX nr 3223823) zaprezentował pogląd, że treść art. 22 § 1 i § 1¹ k.p. nie ma na celu przełamywania zasady *pacta sunt servanda*, a jedynie stanowi ochronę osoby, która, świadcząc pracę faktycznie w warunkach umowy o pracę, została pozbawiona pracowniczego statusu przez pracodawcę wskutek nadużycia przez niego swojej ekonomiczno-organizacyjnej przewagi. Decydujące znaczenie w

procesie rozróżniania charakteru stosunku prawnego łączącego strony (podmiot zatrudniający i podmiot zatrudniany) ma sposób wykonywania umowy, a w szczególności realizowanie przez kontrahentów - nawet wbrew postanowieniom umownym - tych cech, które charakteryzują umowę o pracę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2019 r., I PK 122/18, LEX nr 2650721).

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych, Sąd drugiej instancji przyjął, że cechy te zostały spełnione. Wskazał – za Sądem pierwszej instancji - że występujące w sprawie spółki posiadały na terenie jednostki wojskowej w G. magazyn, w którym znajdowały się osobne sejfy na broń, jaką pracownikom przydzielał dowódca zmiany. Ponadto spółki posiadały osobne identyfikatory i logotypy. Po 20-stym dniu miesiąca pracownicy zmieniali oznaczenia firmowe, co miało stanowić przejaw świadczenia pracy dla kolejnej spółki. Przy czym odzież robocza oraz środki przymusu bezpośredniego były współwłasnością spółek i były udostępniane pracownikom. Książki służby oraz grafiki były wspólne dla spółek, a dowódca zmiany potwierdzał codziennie stan osobowy dla obu spółek. Sąd Rejonowy ustalił również, że pracownicy świadczący ochronę na terenie jednostki wojskowej w G. podpisywali ze spółką D. sp. z o.o. umowy zlecenia w celu świadczenia pracy ponad normę czasu pracy.

Podnoszone w uzasadnieniu wniosku skargi kasacyjnej do rozpoznania przez stronę skarżącą argumenty stanowią polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Nie można pod pretekstem naruszenia prawa materialnego dążyć do podważenia dokonanych przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych.

Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2024 r., I PSKP 51/23, LEX nr 3716024). Wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia

skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów. Przepis ten wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów, skoro określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2022 r., II USK 374/21). Inaczej rzecz ujmując, spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r., III USK 71/22 Legalis nr 2952149).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w związku art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[r.g.]